

го, повного та неупередженого вивчення всіх обставин кримінального провадження.

1. Слюсарчук Х.Р. Стандарти доказування у кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2017. 24 с.
2. Крет Г.Р. Поняття й ознаки стандартів доказування в доктрині кримінального процесу. *Visegrad journal on human rights*. 2018. № 6. Vol. 2. P. 133-138.
3. Гловюк І.В., Степаненко А.С. Стандарт доказування «обґрунтована підозра» у кримінальному провадженні. *Правова позиція*. 2018. № 1. С. 13-20.
4. Мелех Л.В. Правова характеристика інституту доказів і доказування закордонних країн. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2016. Вип. 1. С. 252-261.
5. Вапнярчук В. В. Сутність початку досудового розслідування за новим КПК України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2013. № 26. С. 177-186.
6. Литвин О.В. Кримінальне процесуальне доказування у стадії судового розгляду: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2015. 214 с.

Денисов О. Є.

слухач магістратури

Науковий керівник:

Сердюк І. А.

доцент кафедри теорії

та історії держави і права

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ДОПУСТИМІСТЬ ЯК ЗАКОНОДАВЧО ВИЗНАЧЕНА ВЛАСТИВІСТЬ ДОКАЗІВ

Однією з актуальних проблем, що торкаються властивості допустимості доказів, є відсутність в законодавстві критеріїв визначення неприпустимого доказу, що є передумовою для потенційного визнання доказів недопустимими.

Необхідність процесуальної форми доказу продиктована складним процесом його формування. Основна складність полягає в тому, що докази не існують самі по собі. Як справедливо зазначив С.А. Шейфер: «процес формування доказів характеризується багаторазовим відображенням події, що є предметом дослідження. Спочатку воно відбивається в навколишньому світі, залишаючи матеріальні сліди та ідеальні сліди, відображені в свідомості людей, які об'єктивуються в матеріалах справи, перетворюючись в докази в процесуальному значенні».

Зважаючи на високий ризик можливого спотворення первинної інформації, законодавець встановив процесуальну форму доказування, при дотриманні вимог якої спотворення первинної інформації відсутнє або зводиться до мінімуму [1, с. 148].

Так, ч. 3 ст. 62 Конституції України закріплює правовий припис, відповідно до якого «Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь».

Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення. Як бачимо, законодавець не закріпив легального поняття допустимості доказів. Відсутні в законодавстві і положення про значення властивості допустимості, критеріїв її визначення. Зазначені обставини сприяли неоднозначному розумінню допустимості доказів, про що свідчить судова практика.

У теорії кримінального процесу міститься багато різних інтерпретацій понять допустимості доказів. Частина вчених зазначає, що допустимість доказів означає їх придатність з погляду процесуальної форми. Інші ж автори, навпаки, стверджують, що допустимість відноситься не тільки до форми, але і змісту, що свідчить про необхідність дотримання інших вимог, пов'язаних з отриманням доказів: отримання з належного джерела, уповноваженими суб'єктами та передбаченими в законі засобами.

Найбільш точно і влучно з цього приводу висловився А.С. Барабаш, стверджуючи, що допустимість доказів слід розуміти у вузькому і широкому сенсі. Допустимість доказів у широкому сенсі – ємне поняття, воно пов'язане не тільки з самим доказом. У вузькому – доказ допустимий, коли інформація закріплена відповідно до вимог закону, але закон крім цього визначає джерела інформації, уповноважує тільки певних суб'єктів на отримання її та дозволяє це робити чітко визначеними способами. З усіх критеріїв допустимості доказу може бути тільки один – закріплення інформації відповідно до закону, і слід окремо говорити про допустимість джерел, суб'єктів отримання і способів отримання інформації. Остання тріада – передумова допустимості доказів, необхідна умова, але не те ж саме, що допустимість доказування.

Таким чином, допустимість є властивість доказування, що визначає процесуальну форму, а також умови, які сприяють формуванню доказів шляхом дотримання встановлених в законі вимог до джерел, суб'єктів і способів отримання інформації, а також способів її фіксації. Немає єдності думок з приводу призначення допустимості доказів. Водночас, розуміння призначення допустимості доказів є дуже важливим, оскільки відображає службову роль даної властивості [2, с. 118].

В умовах, коли справедливість правосуддя передбачає систему гарантій для захисту прав людини від безпідставного звинувачення і засудження, забороняє будь-які форми насильства над людиною для отримання її показань, захищає підозрюваного, обвинуваченого від свідчення проти себе, правила

про допустимість доказів набувають особливого значення як гарантія прав і свобод людини і громадянина та справедливості правосуддя. Передумовою такого розуміння призначення допустимості є розміщення раніше згаданої норми. З іншого боку, інститут допустимості доказів наділяє людину і громадянина правом на те, щоб в судочинстві використовувалися докази, які отримані відповідно до закону [3, с. 32].

Примітний той факт, що порушення норми кримінально-процесуального закону при отриманні доказів в більшості випадків тягне за собою порушення прав людини. При зворотній ситуації, у разі повного дотримання правил допустимості, як правило, не відбувається порушення права та законних інтересів людини. [4, с 187].

На нашу думку, саме забезпечення достовірності є другим призначенням допустимості доказів, поряд із захистом законних прав та інтересів особистості. Як зазначалося вище, вимоги допустимості спрямовані на забезпечення процесуальної форми доказів, без якої інформація не може мати доказового значення. Дотримання встановлених законодавцем вимог допустимості щодо джерел, належного суб'єкта, засобів та процесуальної закріпленості, є серйозною гарантією щодо збереження доказової інформації в її первозданному вигляді, яка була сформована подією кримінального правопорушення [5].

Дійсно, є випадки, коли доказ є допустимим, але в подальшому було встановлено його недостовірність. Оціночна діяльність являє собою тривалий процес, який завершується формулюванням певних висновків по справі на основі сукупності всіх зібраних доказів. Оцінка доказів з погляду допустимості здійснюється на початкових етапах діяльності. Наділення інформації процесуальною формою гарантує відсутність застосування насильства, погроз, інших незаконних заходів при збиранні (формуванні та закріпленні) доказів суб'єктом доказування.

Допустимість доказів не підміняє саму достовірність, вона виступає додатковою гарантією того, що підсумкові рішення будуть засновані на достовірних доказах.

---

1. Яновська О. Окремі питання загальної характеристики принципу змагальності в кримінальному судочинстві / О. Яновська // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 6. – С. 144–148.

2. Яновська О. Діалектика розвитку змагального кримінального судочинства: історія та сучасність / О.Г. Яновська // Юридична Україна. – 2011. – № 1. – С. 118–124.

3. Шило О.Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України: моногр. Харків: Право, 2011. 466 с.

4. Завтур В.А. Збирання доказів слідчим суддею під час розгляду клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження: вдосконалення нормативної регламентації. Принципи та стандарти змагального кримінального процесу на досудовому провадженні: матер. Всеукр. наук-практ. конф. (м. Дніпро, 7 груд. 2016 р.). Дніпро: Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 187-189.

5. Концепція судово-правової реформи в Україні від 28 квітня 1992 року [Електрон-

ний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2296-12>.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України// Відомості Верховної Ради України: кодекс від 13.04.2012, редакція від 14.05.2021, [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

7. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р., редакція від 01.01.2020 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Кир'янова В. О.
слухач магістратури

Науковий керівник:
Сердюк І. А.
*доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Кримінальне процесуальне доказування являє собою діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді і на завершальному етапі суду, а також інших учасників кримінального провадження, що здійснюється у встановленому законом порядку, спрямоване на збирання, перевірку та оцінку доказів з метою встановлення обставин, що підлягають доказуванню [1].

Відповідно до ст. 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду [2]. Для того, щоб із достатньою повнотою зібрати доказову базу, стороні обвинувачення необхідно встановити якомога більше обставин, що підлягають доказуванню відповідно до ст. 91 КПК України. Адже, розкриття злочину безпосередньо залежить від повного й об'єктивного встановлення всіх обставин справи та причетних до вчинення злочину осіб.

Згідно зі ст. 84 КПК України доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження й підлягають доказуванню [3].

Ст. 91 КПК України визначає зміст предмета доказування, до якого від-